

■ V. sikeresen végigcsinálta a csoportfoglalkozást. Elmondása szerint a legnagyobb hozadékot az jelentette számára, hogy megtapasztalhatta, nincs egyedül, és megismerhetett olyan technikákat, amelyek legalább időnként elgondolkodtatják, mielőtt megütne bárkit is.

A csoporton való részvétellel teljesítette a megállapodásban foglaltakat, és az ügyész a mediátor értesítése után lezárta az ellene folyó büntetőeljárást.

■ A büntetőjogi mediáció hatékony eszköz lehet abban, hogy megfékezzük, illetve elejét vegyük a fiatalok által elkövetett agresszív bűncselekményeknek.

ISKOLÁSKORÚAK PÁRTFOGÓ FELÜGYELETE

A folyamatosan növekvő iskolai erőszak érezhető a pártfogó felügyelők munkájában is. Ez a büntetés-végrehajtási szerv az országban kb. 10 ezer fiatallal foglalkozik, annak 10%-a Pest megyei. Az erőszakoskodó diákok között egyre több a leány. A tanulók többsége szakiskolából kerül ki, nagyon kevés a gimnazista. Az elkövetési módok közül mind több a csoportos elkövetés. A tanulók az iskolai benntartózkodás mellett a hazaüton követik el a normasértéseket.

■ Sok elkövető nem is tudja felmérni tette igazi következményeit. Sokszor csak a véletlenül múlik, hogy ki az elkövető és ki a sértett. A következő alkalommal akár fordulhat is a helyzet.

Az esetek többségében a garázdaság, könnyű testi sértés, lopások állnak. A felügyelet alatt állók maguk mondják el, hogy az iskolájukban nagyon alacsony az oktatás színvonala, renitenskedő társaik nem hagyják őket tanulni, a tanárok között óriási a fluktuáció. Ezek az iskolák néha nem tanulást segítő intézmények, hanem egyfajta gyermekmegőrzők.

Komoly változást jelent majd a *tan kötelezettség korhatárának lerövidítése*. A sok túlkoros, tanulásban érdektelen,

iskolába járásra kötelezett fiatal nem tanulni jár az oktatási intézménybe hanem csak elvan, és igyekeznek jól érezni magát.

Óriási hatással van erre a korosztályra a *média*. Az ott sugalt életmód, szemlélet, gondolkodás, agresszív viselkedés és problémamegoldás hatalmas károkat okoz, ami világszerte is.

Az iskolai agresszió normasértési szintje után a fiatalok bekerülnek a nyomozati és büntetőeljárás folyamatba. A *verekedésért, a kisebb értékű lopásokért, egyéb garázdálkodásért* általában 1-2 évre helyezik felügyelet alá őket. A felügyelet mellé az ügyészség egyre többször alkalmaz külön magatartási szabályokat, például agressziókezelésre kell járniuk.

A súlyosabb bűncselekmény elkövetése már komolyabb intézkedéseket von maga után. Ezek a tanulók 4-8 hónapra eltűnnek az osztályból az előzetes letartóztatás miatt, az ítélethozatalt követően pedig akár 5 évre is pártfogó felügyelet alá kerülnek. Mind sűrűbben alkalmaz a bíróság javítóintézeti nevelést, ahol 1-2 évig zárt körülmények között élnek az iskolai erőszakoskodók.

■ Fontos tényező az a közeg, ahonnan a fiatalok kikerülnek. Szinte általános az egyszülős, problematikus család, sokukkal már találkozott a Gyermekjóléti Szolgálat munkatársa, mielőtt eljutottak a bírósági ítéletig.

Szintén érdekes jelenség, hogy az adott populáció száma csökken, de a felügyelet alatt levőké nem, sőt valamelyest nő is. *Átlagában 18-19 éves korban kerülnek az iskolai agressziót elkövetők felügyelet alá, és kb. 2 évig vannak ellenőrzésünk alatt. Akik itt sem bírnak magukkal, azoknak csak a fiatalokorúak bőrtöne marad.*

Sajnálatos, hogy a *kiélezett probléma kezelésére egyre kevesebb forrás áll rendelkezésre*, aggasztó anyagi hiányosságok vannak, s ebből adódóan kevés az olyan felügyelő, aki fiatalokkal foglalkozik, mind kevesebb idő jut az egyénre, holott a direkt ráhatás a legeredményesebb módszer.

A pártfogó felügyelet szerinte a világban nagyon sikeres alternatív büntetési forma – ez igaz a tanulókkal, az iskolában agresszíven viselkedő, s ezért elítélt fiatalokkal szemben is. ●

Iskola az Aszódi Javítóintézetben

A javítóintézetes gyerekek nemcsak mint elítéltek kerülnek az intézményünkbe, hanem mint az iskolarendszertől kihullott, nem megfelelően szocializált, tanulási nehézségekkel küzdő, és gyakran traumákat átélt fiatalok. Segítségre, de követelményekre is szükségük van. Rendszerünket az ő igényeiknek megfelelően alakítottuk ki.

➔ TAKÁCS PÁL GYÖRGY

A kezdetek

A 127 éves Aszódi Javítóintézet történetében mindig alapvető kérdés volt a beutalt fiatalok nevelése, oktatása és képzése. A régmúltra visszatekintve kiemelkedő időszakok követték egymást: a hatvanas-hetvenes évek szakipari tevékenységének időszakában sorban álltak a vállalatok az intézetben képzett munkaerőért. Sok éven keresztül kiválóan működött a mezőgazdasági, állattenyésztői foglalkoztatás. A dokumentumok tanúsága szerint 1986. szeptember 23-án vált önálló jogi személlyé az iskola, Dolgozók Általános Iskolája néven, és kizárólag felnőttoktatási keretekben folyt a munka. Tíz évvel később ezt a nevet Általános Iskola, Szakiskola és Speciális Szakiskola névre változtatták, tekintettel a kikerülő növendékek érdekeire.

■ A kilencvenes években egyre nagyobb számban utaltak be értelmileg enyhén akadályozott fiatalokat, akiknek ellátása, szakszerű oktatása komoly strukturális változást jelentett az intézet életében.

Az iskola napjainkban kezdte meg a felzárkózást a korszerű pedagógiai módszerek bevezetésében. Keressük azokat a megoldásokat, amivel hatékonyságunkat, munkánk és kommunikációnk minőségét növelni tudjuk. Környezetünket

átalakítottuk, és a jövőben is alakítani fogjuk. A cél, hogy *alkalmassá tegyünk az intézményt a tanulási-tanítási feltételeknek megvalósítására*, illetve a bentlakók számára nyugalmat biztosítsunk.

Megpróbálunk minden zavaró tényezőt kiiktatni, hogy minden erőnket a rajtunk kívülálló problémák megoldására fordíthassuk. A nevelés-oktatás folyamatában felmerülő *konfliktushelyzeteket* igyekszünk megelőzni, az esetenként felmerülő agressziót szakszerűen kezelni.

A közoktatási törvény, a gyermekvédelmi törvény, a Btk., a Bv. tvr., a rendtartás és a munka törvénykönyve adja a törvényi háttérrel, a NAT, a kerettanterv határozza meg szakmai alapvetéseinket. Az igazi útmutatást az intézet *Sárga Falak Pedagógiai Programjából* nyerjük, a saját pedagógiai programunk is e dokumentum iskolai átirata.

Iskolánk különleges és egyedi sajátosságai:

- 14 és 19 év közti fiatalok bünelkövető fiúkat tanítunk, számukra a tanulás kötelező
- tanulóink között sok a roma származású fiatal
- az iskola létszáma a bírói beutalásoktól függ
- túlkorosak, beiskolázásuk idején nincsenek birtokában a bizonyítványuk szerinti tudásnak
- nagy számban található közöttük sajátos nevelési igényű: tanulásban akadályozott, enyhe értelmi fogyatékos, tanulási zavarokkal küzdő, részképesség-zavaros (diszlexiás, diszgráfias, diszkalkuliás), ún. BTM-es, szociokulturálisan hátrányos helyzetű
- az iskolában időfüggetlen oktatás folyik
- egy ciklus = egy tanév = naptári fél év
- a tanórák negyvenpercesek
- csak közismereti tantárgyakat oktatunk
- reggel hét órától 12.40-ig folyik a tanítás
- az intézet teljes ellátásban részesíti növendékeit, így minden felszerelést biztosít a tanuláshoz
- szülői értekezlet helyett havi értékelő megbeszéléseket folytatunk szakképzett nevelő kollégáinkkal, részt veszünk az Intézeti Tanács ülésein
- az iskolai munka az intézet nevelői célkitűzéseivel harmonizál
- az iskolában tanulhatnak külsős fiúk is, akik már olyan deviáns magatartást produkáltak, amit a hagyományos iskola nem tudott kezelni

- sokan látogatják kívülről tanóráinkat, sokan jönnek egyeteméről, főiskoláról, de külföldről is érdeklődnek szép számban

Minden tanköteles növendékünket beiskoláztuk. A 2011–2012-es tanév első ciklusát nyolc általános iskolás (egy öszezvont alsó és hét felső tagozatos osztály), három OKJ-s szakképző csoport (egy fa- és bútortároló gépmunkás és kettő szobafestő és mázoló) és egy tanfolyam (fonottbútor-készítő) kezdte el. Az osztályok létszáma változó, a kis létszámú ötödiktől a nagy létszámú nyolcadikig minden megtalálható.

Megújult környezetben két gyógy pedagógus és egy fejlesztőpedagógus várta növendékeinket augusztus végén. Az elmúlt években tudatosan törekedtünk arra, hogy az eddig *megszokott protokollt átgondoljuk*, korszerűsítsük, az adott helyzethez igazítsuk.

Felülbírált rendelkezések:

- a növendékek mozgása az iskola területén
- az óráközi szünetek ügyeleti beosztása
- a szünetekben való mozgás és elhelyezkedés
- a diákok tanulmányi munkájának értékelése
- a külső intézményekkel, hivatalokkal, egyesületekkel való együttműködés
- a kitűnő és jó tanulmányi eredmények után adható dicsérek
- a tanárok és a nevelők közötti jó munkatársi viszony kialakítása

Igyekszünk befogadó és minden érdeklődő számára nyitott iskolaként működni, de munkánk fókuszában a bírói intézkedéssel ránk bízott fiatalok reszocializációja, a társadalomba való sikeres visszahelyezése áll.

Az iskolai folyamatok legfőbb irányítója, koordinátora és monitorozója a *nevelő*, aki megfogalmazza, majd *megköti* a növendékekkel a számára adekvát *nevelési szerződést*. Ennek a folyamatnak az egyik eleme az iskolában végzett munka, hiszen a *sikeres visszatérés elképzelhetetlen szakma, vagy legalább általános iskolai végzettség nélkül*.

Ezért elengedhetetlen, hogy a *tanár kollégák* a nevelési célkitűzésről, a nevelő elképzeléseiről pontos képet kapjanak.

Ehhez szükséges a *mindennapos kommunikáció erősítése* a csoportok nevelői és a tanárok között, mert így megfelelő módon járulhatnak hozzá a gyerekek ellátásához.

Minden növendék esetében fel kell tennünk az alábbi kérdéseket:

- Jelenleg hol tart a növendék a nevelési folyamatban?
- Milyen célokat jelölt ki maga elé?
- Mely céljai tekinthetők reálisnak?
- Az ideiglenes elbocsátásra sor kerül-e? Ha igen, akkor mikor, milyen körülmények között?
- Értesült-e minden érintett a növendék iskolai előmeneteléről, esetleges problémáiról, lehetséges bukásáról, a javítóvizsga idejéről, követelményeiről?
- Tudja-e minden érdekelt fél az osztályozóvizsga letételének szabályait, a vizsga letételéhez a növendék rendelkezik-e megfelelő felkészültséggel, lesz-e felkészítője?
- Tájékoztattunk-e mindenkit arról, mikor és milyen körülmények között lesz a növendék végleges elbocsátása?

Megannyi kérdés, amire szakszerű és gyors válaszokat kell adnunk nap mint nap. Ehhez sok türelemre, toleranciára és pozitív attitűdre van szüksége tanárnak, nevelőnek egyaránt. A kapcsolatok szorosabbá fűzésének színterei a *módszertani bemutatók*, illetve a *bemutató órák* is. Mindezek mellett nem elhanyagolható azonban a mindennapos kommunikáció és esetszűrés, amelyre mindig érdemes időt szánni.

Az év módszertani alapvetései

Célunk, hogy az elkövetkezendőkben két, egymástól távoli gondolatot, metodikát építsünk fel, amit az *inklúzió és a differenciálás* kettős fogalmával lehetne jellemezni.

■ Nemcsak neveljük, oktatjuk fiataljainkat, hanem elfogadjuk őket olyannak, amilyenek: traumákkal teli, a világban a helyüket kereső, az iskolákban sokszor csak megtűrt, speciális szükségletekkel rendelkező, az életben már sokat látott, de az életről keveset tudó srácoknak.

Powers és Hall elméleti útmutatásai alapján az *együttnevelés új alapjait*

TAPASZTALATAINK

*rakjuk le, ahol a tanterv megvalósításának szervezeti kereteit és valamennyi tanuló haladásának feltételeit sikeresen tudjuk biztosítani, kiiktatva a diszkriminálást és a megkülönböztetést. A feltételezett és az összegzett átlagképesség fejlesztése helyett *individuális alapokon kell megfelelni a fiatalok igényeinek.**

■ Egy új pedagógiai attitűd kialakítása folyik, amely felismeri és reagál az iskolában tanulók sokrétűségére, különböző tanulási stílusára.

Ugyanakkor a tanítás-tanulás folyamatában kiemelkedő jelentőségű az *egyéni differenciálás*, amikor a tanulóban az egyedi, csak rá jellemző sajátosságokat keressük, speciális feladatokkal látjuk el őt, és a motivációját állandó ébrenlétben tartjuk. Minden növendékünket képességei szerint terheljük, a lemaradókat felkaroljuk, és az életük során felhalmozódott hiányosságokat *igyekszünk felszámolni*. Természetesen illúziók nélkül, hiszen tisztában vagyunk azzal is, hogy a gyermekkorban – elsősorban a szociokulturális hátrányok miatt – olyan kapuk záródtak be, amiket kinyitni már nincs módunk. ●

rületén – nagyon érzékenyen érinti a javítóintézetet.

Az ott élők feszültség- és stresszlevezetési stratégiái:

- munka
- sport
- dohányzás

■ Egyre inkább nő az intézetbe bekerülő fiatalok között az enyhe fokban értelmi fogyatékosok száma is.

Az intézmény kb. 230 embert foglalkoztat, de ez a létszám a tervezett átszervezéssel csökkenni fog. Sok a helyi dolgozó,